N:r 2.
Febr. 1922.

Pris 75 öre.

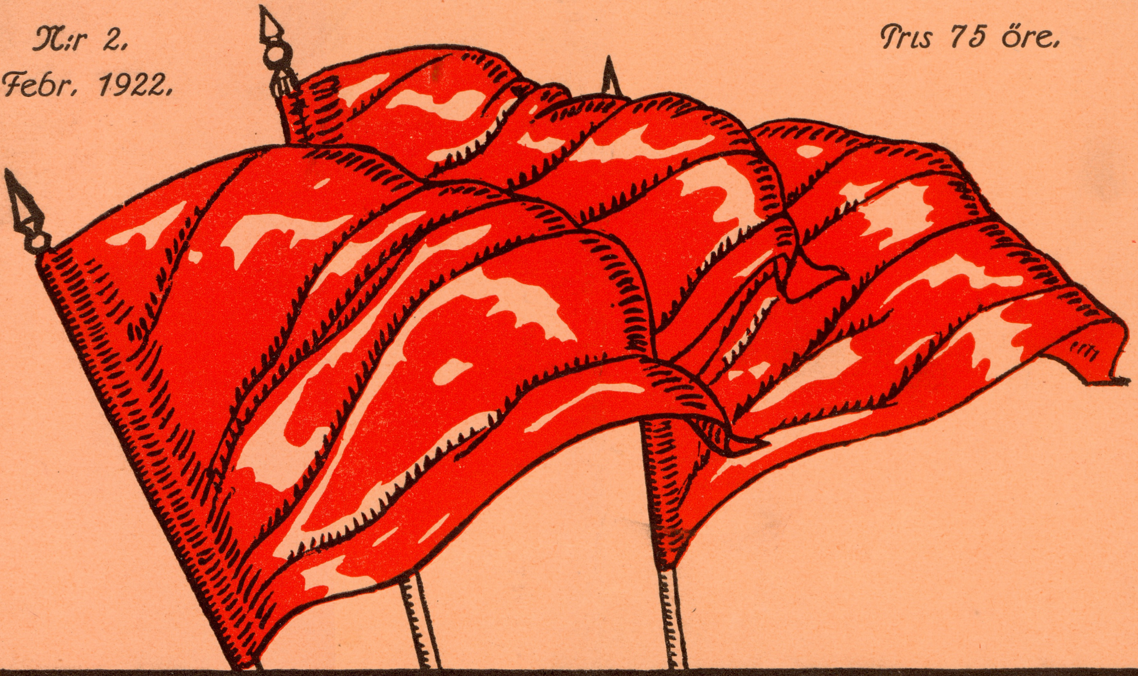

RÖDA FANOR

TIDSKRIFT FÖR DEN FRIA KOMMUNISMEN

INNEHÅLL:

G. H:son Holmberg: *Avfällingarna.*

Eugéne Albán: *Den gamla jordkommunismen.*

A. B.: *Erinringar om Peter Krapotkin.*

Fritz Jonsson: *Parlamentarismens historia.*

C. J. Björklund: *Då folkets vän, Marat, lönmördades av Charlotte Corday d'Armont.*

Gustav Lundberg: *Människan eller mänskligheten?*

Ett kåseri om hjärnan.

A. Souchy: *Klyvningen inom den franska fackföreningsrörelsen.*

Utgiven av:
Sverges Ungsocialistiska parti.

*Författarna svara själva
för sina artiklar.*

*RÖDA FANOR Febr. 1922.
Red.: C. J. BJÖRKLUND.*

AVFÄLLINGARNA.

För Röda Fanor av G. H:SON HOLMBERG.

***

Ingenting ådagalägger bättre hur fjärran de överklassiska litteraturdocenterna stå och äro främmande för arbetarvärldens andliga karaktär än dessa mångspaltiga bokanmälningar med tumshöga rubriker av de från socialismen avfallna unga herrarnas höga mening om sina avfall, minutiöst skildrade i deras delikata tryckalster.

Gå vi till att börja med icke längre tillbaka i tiden än till Ivan Oljelunds I ny jord, så öppnade Torsten Fogelqvist raden av anmälningar av denna bok med en flerspaltig lovsång över Oljelunds så benämnda politiska bekännelseskrift. Anmälaren ser på förhand som sann visionär hr Oljelund behandlad som »en ryggradslös renegat», underförstått av hans förra meningsfränder. Men därav blev intet, ty han känner ingenting till av ungsocialismens andliga nobless.

Det var förskräckligt att säga Anders Österling, en av Svenska akademins 18 odödlige med snille och smak som stämplade Oljelunds »omvändelsebok» i en eljest lovordande anmälan som en renegatbok. Först en månad senare efter Fogelqvists och ett par veckor efter Österlings recention tog Brands redaktör C. J. Björklund upp ordet »renegatbok» i en överlägset väl skriven artikel, kallblodigt avvisande Oljelunds mästerverk som »en bok med struntprat om ungsocialismen», men han nedhånade icke alls dess övriga innehåll, som man hade kunnat tycka låg mycket nära till hands — av rent sakliga skäl. Han och andra skrivande ungsocialister för övrigt ha med förakt och verklig själsstorhet lämnat denna nymodärna renegat- och lögnlitteratur om ungsocialismen på svenska språket åt dem som äro fullt värdiga att slå vakt om densamma.

Det behövdes en så bastant knuff i ryggen som Oljelunds inveckling och dom i den inhemska förräderiprocessen av år 1916 för att det litterära partiet, såsom Björklund så träffande benämner det ifrågavarande kotteriintresset, skulle uppmärksamma honom. Hade han inte fått sig denna process på halsen, hade han efter all sannolikhet än i dag varit lika litet bemärkt som då han utgav sina tidigare alster på Brands bokförlag. Förläggaren är en mycket viktig synpunkt för hrr recensenter av det litterära partiet, när en bok skall beaktas och bedömas.

I ny jord avsäger Oljelund sin ungdoms tro, ehuru ännu blott en ung man, förgätande allt vad han haft

Brand att tacka för sin litterära utbildning under sina första stapplande steg på skrivarbanan. Han som mången annan f. d. ungsocialist har haft sina första grundläggande skolår i Brands spalter, av några även erkänt, sedan de gjort sin borgerliga karriär och fått, som den alltid slagfärdige äkta ungsocialisten sarkastiskt brukar säga, sin sociala fråga löst; förgätande även sina idealistiskt tänkande kamrater i den ungsocialistiska rörelsen, alla de stora o. hänförda offer som där satsats för arbetarungdomens frigörelse ur andligt mörker, havande endast för ögonen en rörelses understundom fula och tråkiga sidor, hånande och begabbande vad ädelt som tänkts, vad stort som gjorts i ädla handlingar, vad mod och kraft som kräfts och utvecklats när rörelsen varit som bäst, som idealast, som vackrast, som störst.

Avfällingen skildrar sitt fängelseliv så jesuitiskt att en så svärmisk och lättrörlig kvinna som Ellen Key råkat i exstas, ställd i valet och kvalet mellan livet ett år i ensam cell i någon av landets straffanstalter och ett år i frihet för en egen själens rening. Hon har drömt och grubblat, säger hon, de senaste tio åren huruvida hon bort ådraga sig »gåvan» av ett års fängelse genom majestätsbrott eller hädelse mot kyrkoläran eller smädelse av de tre statsmakterna regering, riksdag eller press. Drömmen om fängelsets frid är för henne såsom en gammal ensam kvinna betagande(!!). Hon kommer efter läsningen av Oljelunds bok om fängelset till den slutsatsen att fängelset blev för honom »icke allenast ett lidande utan en lycka(!), ifall man brukar ordet i dess enda djupa(!!) mening: den att andligt växa (!!!)».

Det är Sveriges socialdemokratiska ungdom hon uppbygger med så hårresande floskler i en socialdemokratisk ungdomstidning, kallad Frihet. Jag vet icke vem som är mäst att beklaga Oljelund eller fröken Key. I vart fall kan man tillropa Sverges arbetarungdom: arma ungdom, som läser och anammar slik visdom!

Kan man tänka sig en tröstlösare parodi på ett avfall från sin ungdoms tro och ideal än Oljelunds, ehuru han själv ännu är blott en ungdom. Man vet icke vad man skall tro: är det en charlatan, en äventyrare utan kraft med den frireligiöse predikantens mask och smil? Eller är det ett andligt skeppsbrott, en själs nödrop, vars farkost förlorat allt ankarfäste? Vi böra tro det bästa om en människa, låt oss därför tro det sista antagandet.

En falskare titel på en bok har ingen bok givits än den Oljelund använt för sin »renegatbok». Den hade bort heta I gamla träsk eller något dylikt. Även över träsk kunna vackra dagrar lysa. Oljelunds ifrågavarande bok är heller icke utan sina vackra dagrar. Oljelunds författartalang skall ingen bestrida. Men så mycket mer är han därför att beklaga att han trasslat in sig i ett sådant dilemma, som är bokens huvudkaraktär. Dådlöst och hjälplöst sträcker han sina händer upp mot »den eviga rymden», ropande: »Giv mig ett tecken — unna mig en tjänst!»

Blomberg och Jändel äro båda från det socialdemokratiska ungdomsförbundet utgångna avfällingar; ungdomar även de, ha de avsagt sig sin skönaste ungdoms tro och ideal. De vilja inte längre vara eller benämnas socialister utan liksom Oljelund blott vara — människa! Och såsom Oljelund ha de i sin andliga nöd kastat sig i den stora fadersfamnen som ligger öppen för varje förtappad och ångerfull syndare. De ha icke skrivit någon »omvändelsebok» (om icke Blombergs »Tiden och en människa» skall vara det!) men legat i polemik med sina förra trosfränder i deras ungdomsorgan Stormklockan, och göra nu i skaldebikter.

»Med stort G» har Oljelund* specimінerat, avlagt prov för en pastorsanställning i Evangeliska fosterlandsstiftelsen. Eller är hans avsikt möjligen att träda direkt i hednamissionens tjänst för att söka och finna människor. Men kanske även den kraften saknas honom under hans bidan på undret från den eviga rymden. Jändel har skrivit en liten bok om boken, förhärligad av Oljelund, en väl men mjäkigt skriven kria utan egna tankar. Jändel vet ingen annan bok än den skönlitterära. »Böckernas bok» stod väl detta ödmjukhetens förklarade barn för högt för att av honom våga beröras. — Stormen är Blombergs element, man får väl anta den bedarrade eller den på avstånd beskådade.

Till de nämnda tre korsfararna har senast sällat sig Maj Hirdman. »Maj» var en gång ett känt och älskat märke i Brands spalter. Hon skrev ypperliga artiklar, varma, glödande, skarpa, eldiga, mättade med tankar och en rik fantasi; tankarna voro originella, djärva, självupplevade; det brusade liv från nästan var rad hon skrev. Hade hon fortsatt därmed och skrivit sin bok Anna Holberg, historien om en arbeterska, hoc est hon själv, i samma anda utan några som hälst hänsyn till vad anständigt och korrekt folk tilläventyrs kunde tänka och mena om hennes bok, hade hennes bok blivit en stark bok; och hon hade på samma gång ådagalagt allvaret av en livsuppgift. Hennes bok skulle också helt säkert »gått åt». Men hon kunde inte motstå borgarens, för proletärkvinnan i hennes inbillning så lockande tillvaro. I stället för en stark bok, skrev hon en svag, egenkär, inbillsk bok. Hon har också fått sin belöning, varöver hon säkerligen är mycket stolt. Inte ens Anders Österling, ledamoten av akademin för snille och smak, har förbisett henne, den lilla kvinnan. Hon kan alltså vara stolt. Och hon har utbytt sin röda huva mot överklasskvinnans stora hatt, i sanning en symbolisk efterhärmning i andlig dekadens och slapphet.

*

Vi gå ett årtionde tillbaka. Leon Larsson hade skrivit och fått sin lilla bok Samhällets fiende utgiven på ett mycket respektabelt förlag, nämligen det Bonnierska. Han var den första bland de socialistiska avfällingarna av den litterära gruppen men en avfälling, för vilken den som skriver dessa rader alltid skall känna de varmaste sympatier och det uppriktigaste deltagande.

Karl Hildebrand gjorde som redaktör för Stockholms Dagblad Leon Larsson samma tjänst som Torsten Fogelqvist i Dagens Nyheter Ivan Oljelund. Hildebrand skrev en dundrande reklam på 4 spalter för boken som hade till följd 8 upplagor i rask följd. Men sen blev det stopp både för boken och för Leon Larsson själv. Ty därefter ville ingen veta av honom mer, han var en predistinerad förbrytarnatur, en usel människa som ingen med självaktning kunde se åt. Han var förlorad och man lät honom gå förlorad; det är den stora tragedin i hans arma liv, som hade bort kunna bli så rikt, jag menar som skald, proletärskald. Han fick icke mer någon »god press», mohren hade gjort sin tjänst, han kunde gå.

Leon Larssons Samhällets fiende vore intressant att analysera nu sedan stormen efter 12 år lagt sig. Bokens motiv är rent, t. o. m. ädelt, minst av allt är den en smäde- eller nidskrift. Att den blev anledning till en ursinnig presskampanj, däri hade förf. som sådan ingen del. Den lilla boken är en roman. Larsson har själv på ett rentav rörande sätt, i alla händelser med största uppriktighet beskrivit sina brottsliga anlag — som t. o. m. en Göthe även hade — i Stockholms Dagblad som svar på de tarvligaste angrepp, för vilka han hade utsatts.

---

* Titeln Oljelund valt för sin senaste bok "Med stort G" förefaller som ett rätt tarvligt utslag av reklam. Han förklarar helt naivt motivet för sitt val vara att såsom ett nomen proprium skall Gud stavas med stor bokstav. Stavar man t. ex. icke Pettersson med litet p, skall man häller icke stava Gud med litet g. Huruvida potentat Djävulen bör hedras med det stora D, talar Oljelund inte om. Huru som hälst har reklamtiteln på hans bok haft en framgång, varemot även Socialdemokraten till sist har måst reservera sig.

Narrad av Leon Larssons framgång skrev en annan ungsocialist några år senare en bok Samhällsomstörtaren med ett förord av John Landquist, väl ett av de dumdristigaste förord, varmed en bok försetts, samt distribuerad av Sandbergs, eljest särdeles nogräknade bokhandel i Stockholm. Liksom Jändel var denne skribent från början måleriarbetare, kallade sig som bokens förf. Waldemar J. Bernard, under det hans borgerliga namn är Johansson, blev sedan redaktör för det numera upphörda lilla borgarbladet Sigtuna Nya Tidning, som Svenska Dagbladets varjehandaredaktör med oförställd beundran ofta citerade; — avfällingen hade nämligen något kvar av sin forna ungsocialistiska skärpa, glättiga humor och schvung. Samhällsomstörtaren, som utkom 1914, ehuru skriven 1912, fick ävenledes en »god» press. Men den gjorde ej något väsen av sig och är för övrigt en ren okynnesskrift, skriven i tydligt syfte att ådagalägga författaren-proletärens själsaristokratiska förakt för mobb och plebs.

*

Erik Lindorm är en företeelse för sig. Han var en följd av år aktiv medlem av det ungsocialistiska förbundet och skrev i Brand nobelt hållna artiklar, slagfärdiga »gnistor» och intuitivt kännande recensioner av utkommande skaldeverk samt författarporträtt. Böök upptäckte honom; han hade fått tag i ett exemplar av Lindorms Tal till mitt hjärta, som han hade givit ut på eget, d. v. s. första Naggens förlag; små äkta poetiska pärlor. Böök skrev om det lilla anspråkslösa dikthäftet så lockande att Bonnier skyndade att erbjuda sig att utge det på sitt förlag med oförändrad titel. Lindorm hade tack vare Böök gjort sin lycka som skald.

Avfälling vill jag ogärna kalla Lindorm. Han är för individualistisk och aristokratiskt stram till sin andliga läggning för att kunna gå i flock. Han är en man för sig, såsom den gamla tidens svensk kallades. Han böjer sig icke för någon, skulle han vara än så inflytelserik. Men trots detta har han kunnat göra lycka som skald, och han äger många förespråkare och vänner bland de s. k. litterära, vilka han aldrig sett eller kännt eller de honom. Han har sålunda blivit bl. a. Svenska akademins kelgris — uttrycket bör inte upptas illa! — fått utan att söka flera gånger av dess stipendier, senast Beskowska stipendiet på 4,000 kr. för en utrikes resa.

Han finner under alla omständigheter sig bättre till rätta i borgarnas än i socialisternas värld, för vars salongsbord han diktat mången känsligt fin och bildrik poletärrsång, som rört societetsdamens lilla söta hjärta alldeles som de unga franska skalderna damerna under de franska revolutionstiderna. Det är hans ensak; han har därmed aldrig trätt någon för när eller därmed gjort någon skada eller förrått en helig sak. Och just därför är han icke heller avfälling i den vanliga, fula meningen. Han vill vara fri utan allt förhävande och utan självbedrägeri.

*

Det finns ungsocialister som skulle kunna skriva lika bra som någonsin Oljelund, blott mycket kraftigare, mycket vassare, mycket sannare och mer levande, i besittning av samma fantasi, av samma språkets och humorns gåva. Litteraturens överklassare ha icke den ringaste aning om den ofantliga begåvning som kan finnas slumrande bland ungsocialisterna. Det gick genom pressen för åtskilliga år sedan en notis om en »omvänd» ungsocialist Karl Hansson, vilken hade författat ett större arbete om Spinoza som filosofer av facket, såsom Hans Larsson och Liljeqvist, hade funnit så utmärkt att de hade givit sitt förord till detsammas utgivande hos Gleerup i Lund.

De ha dessa anmälare i den borgerliga pressen frapperats av det som de tycka säregna och egendomliga hos de unga proletärförfattare, vilka plötsligt kommit i deras väg. De tänka icke på att livet men icke skolplugget är den bästa läromästaren för den omisskännliga begåvningen, om den blir i tillfälle att själv träna sig; de tänka icke på att de möta och se livet med en från all förskolning fri, sund och stark hjärna; de tänka icke på att det genomkämpade livet självt skärper tanken och förmågan att iaktta och dra slutsatser, när förutsättningarna äro av naturen givna, att den värld de se, ses med andar ögon än av examensherrarna fr. deras omhägnade akademiska horisont. Och så stå de undrande inför undret och tro att det är märkvärdigare än det i själva verket är.

Alla verkligt litterärt begåvade ungsocialister, och de äro sannerligen icke så få, vilka skriva och öva sig i sin egen press, ha i det stora hela samma kraft i stilen, samma fyndighet i ordval, samma raska, vassa humor, samma hänryckning för det vackra i naturen, samma etsande förmåga att i få ord ge en situation. Okultiverade äro de icke överkultiverade; deras tankeapparat är varken nött eller sliten eller utbränd; de utgöra en klass för sig, en ny klass som överklassaren har så svårt att komma till förstående av och ge den det fulla, förutsättningslösa erkännandet på grund av den ovisshet, varav de behärskas.

Varken Oljelund eller någon av hans gelikar äro några fenomen, såsom recensenterna av deras böcker tyckas tro. De ha gått i sin egen klass' skola, där ligger hela hemligheten. Men de ha visat sig icke förstå sin egen klass. Och fördenskull stå de som rena avfällingar, hyllade av andra än sina egna. En kort triumf.

DEN GAMLA JORDKOMMUNISMEN.

För Röda Fanor av Eugéne Albán.

***

Liksom man ofta målar ut framtida perspektiv i skönare färger än verkligheten en gång har möjlighet att lysa i, så förskönar man också bilder från gångna tider, så att de icke alls motsvara det utseende, verkligheten en gång haft. Detta gäller i hög grad, när man låter våra gamla svenska jordbruksförhållanden uppträda i kommunismens prunkande mantel.

Väl kan man utgå från att ursprungligen var jorden ingens egendom eller att den tillhörde alla, men då får man gå tillbaka till en tid om vilken våra historietecknare ingenting exakt veta. Tacitus nämner i »Germanerna» något om jordbrukets äganderättsförhållanden: »Odlingsmarkerna intagas i mån av jordbrukarnas antal för värv av alla gemensamt och man skiftar dem sedan oförtövat sinsemellan efter värdighetssyn». Detta är onekligen ett vittnesbörd om kommunistiska förhållanden. Dock ingalunda i överensstämmelse med de nutida mänskliga begreppen om kommunismen. Så »gemensamt» hushållade sannerligen inte germanerna på Taciti tid, ty det bör observeras att det där ordet »värdighetssyn» har avseende på antalet familjemedlemmar och *trälar*.

Dessutom gäller Taciti framställning antagligen icke de germaner, som bodde i Sverige. Dem kände han helt säkert mycket litet till.

När därför O. Dalkvist i en uppsats om »Äldre svensk jordkommunism» skriver: »Alla våra äldre bondebygder räkna sina anor tillbaka till medeltiden, ja, till hednatiden och till tiden före vår tideräkning. Nybyggare — — — slogo sig ned och bröt bygd. Ingen fick hindra dem från att intaga, vad de behövde av jord och skogsmark, ty jorden var allas egendom, jordäganderätten var kommunistisk», så gör han sig säkert skyldig till överdrifter.

Frånsett att »allas egendom» icke passar, därför att trälarna voro egendomslösa, föreligger en historisk feluppfattning i och med talet om att »nybyggare slogo sig ned och bröto bygd». Om det vore sant, att Sverige, eller Skandinavien, blivit befolkat av nybyggare, enstaka eller förenade i lösa hopar, så skulle det kunna vara ett stöd för att i landet härskat demokrati och kommunism, ty där den ena nybyggaren är lika god som den andre, uppstår ingen nämnvärd olikhet beträffande egendomsförhållandena. Men av alla de äldsta berättelser och myter om Skandinavien framgår klart och tydligt, att det beträffande såväl jordagods som förmögenhet rådde stor klasskillnad och att också i folkets allmänna medvetande skillnaden mellan hövdingar, fria män och trälar låg fast rotad.

Det har också av forskarna blivit utrönt att Skandinavien till övervägande del blivit befolkat av stammar, som invandrat under sina stamhövdingars ledning. Orsakerna till folkvandringen skola vi dock icke här syssla med. Vi ansluta oss till den uppfattningen att de från sitt forna land till Norden vandrande stammarna också medförde sina egna samhällsförhållanden och institutioner, sina religiösa uppfattningar, sina präster och stamhövdingar. Släktskap och gemensamma traditioner höll stammens medlemmar samman. Det fanns rika och fattiga ibland dem.

Förutom trälar. I de rikes tjänst, särskilt hövdingarnas, stodo också fria tjänare. Detta är i stort sett ursprunget till det svenska samhället sådant det än i dag ser ut — — blott i vissa detaljer förändrat. Med andra ord, vårt nutida samhälle (i Sverige) vilar på urgammal grund av privatäganderättsliga förhållanden.

Likväl skola vi icke alldeles underskatta vissa drag av »kommunism», som funnos i allra äldsta tider eller på den tid de s. k. byalagen existerade. Uppkomsten av dessa byalag kan förklaras på två sätt, vilka kanske båda äro riktiga. Å ena sidan kan man tänka sig att de invandrade stammarnas sammansättning var olika. Under vandringarna hade stammarna alltid strider att utkämpa, och då kunde det gå så att i en stam stupade många av de fria tjänarna och i sådan stam hade hövdingen mer att säga. Men i en annan stam stupade kanske hövdingen eller hövdingarna eller också kanske stammen vuxit och fria män brutit sig ut och sammanslutit sig. I en sådan stam hade hövdingen mindre eller föga makt. När så stammarna slogo sig ned, tog i förra fallet hövdingen eller hövdingarna den behövliga jorden i beslag för egen räkning och upplät blott vissa områden åt de fria tjänarna, men i senare fallet där de fria männen fått något att säga, delades jorden mera demokratiskt och bildades på så sätt kanske en del byalag. Det var alltså den ena förklaringen.

Å andra sidan skola vi framhålla det faktum att en del av Sverige verkligen blivit befolkat av enstaka nybyggare. Detta gäller de avlägsna, skogiga och svåråtkomliga landsorterna, såsom i Dalarna och Norrland, delar av Värmland, Västmanland m. fl. Där dessa nybyggare slogo sig ned uppstodo byalag och där härskade intill ganska sena tider en verklig demokrati eller jämlikhet.

Angående byalagens sammansättning gäller att det var endast tomterna eller områdena på vilka de enskildes boningar stodo, som voro privat egendom. All övrig mark var gemensam egendom. (Det bör alltså påpekas att så långt har aldrig den gamla kommunismen sträckt sig att den även omfattat gemensamma bostäder, vilket ju av en del kommunistiska anarkister lovprisas.) Den gemensamma egendomen fördelas på byns eller byalagets medlemmar till brukning och härigenom blev ju rättvist nog var och en i tillfälle att efter tur och ordning få bruka såväl den goda som den dåliga jorden. Ursprungligen företogs utlottningen av jorden årligen. Men allteftersom brukningsmetoderna utvecklades genom införande av två-, tre- o. s. v. -skiftesbruk, förnyades utlottningen efter längre mellantider, och till sist företog man ingen utlottning alls, jorden stannade i den siste brukarens hand, d. v. s. övergick till privat egendom och därmed var det slut på den gamla kommunismen. Några kvarlevor av densamma finnas väl än i dag kvar här och var i vårt lands skogstrakter bl. a. i form av gemensamma betesrättigheter, men det torde väl också vara allt.

Någon större betydelse för det svenska jordbrukets utveckling ur agrikulturell synpunkt anser jag den gamla bykommunismen icke ha haft. Att såsom O. Dalström* utropa »Öppna jorden i stort för människorna — som under den gamla jordkommunismens tid! Då skola nya gårdar och byar växa upp som de fordom gjort.» — det tror jag är blott en förflugen tanke, som saknar både värde och betydelse, icke minst av det skälet att här är just inte så mycken plats kvar för nya byar och gårdar, därest man inte skall utrota skogarna, men dock mer av det skälet att här fattas en kommunistisk anda, vilken väl dock är en förutsättning för de kommunistiska förhållandenas upprätthållande. Det är inte så lätt att trolla fram en sådan anda. Det är så mycket svårare därför att den egentligen aldrig funnits inom denna nation av ytterligt oeniga själar. Icke ens under den gamla jordkommunismens glansdagar, fanns det någon kommunistisk anda. Det var ingenting annat än en slags nödvändighetskommunism man upprätthöll till dess den inre oenigheten, avunden och kivet tog ut sin rätt och man snart nog bröt sig nya banor, som visserligen fört oss in i förhållanden som för massan av jordens arbetare äro outhärdliga, men därför icke skola tvinga tillbaka till gamla överlevade former, men i stället mana till fortsatt kamp på än nyare vägar. Närmaste målet för denna kamp torde enligt min mening vara arbetarnas övertagande av produktionsmedlen, det är beträffande jordbruket detsamma som att arbetarna vid större jordbruk tillkämpa sig rätt att sköta och bruka jorden i överensstämmelse med sociala krav framställda genom de fackliga organisationerna. Småbrukarna komma att finnas kvar och några enstaka nya skola komma till genom nybyggen och kanske samhället också företager några större nyodlingar genom sumpmarkers utdikning o. d. Så ser jag framtiden utveckla sig i den mån socialistiska krav träda fram.

---

* Zimmerwald N:r 1 år 1920.

Skulle under detta genom agitation och uppfostran desslikes sanna kommunistiska böjelser giva sig tillkänna (det göra de redan!) — ja, då är mänskligheten på väg att göra jorden till ett paradis.

ERINRINGAR OM PETER KRAPOTKIN.

(In memoriam.)

För Röda Fanor av A. B.

Den 8 februari var Krapotkins dödsdag. En av Krapotkins vänner har för Röda Fanor skrivit följande synnerligen intressanta uppsats.

I.

Strax efter min ankomst till Ryssland, började jag höra rykten om Peter Krapotkin. De voro rätt motstridiga; några sade att han vunnits för bolsjevikerna; andra att han var deras motståndare, att han levde i jämförelsevis goda materiella omständigheter och åter att han befann sig i ett förtvinande tillstånd. Och så vidare. Jag var angelägen att få höra sanningens rätta sammanhang. Dessutom var jag mycket ivrig att få se honom personligen. Jag hade under de gångna åren haft en tillfällig korrespondens med honom sedan min tidiga ungdom, då jag hade först hört hans namn och blev bekant med hans skrifter. Särskilt en händelse hade gjort ett mycket starkt intryck på mig; karaktäristiskt såsom det var för mannen och som hade vunnit min kärlek och högaktning för honom.

Det var år 1890, tror jag. Den judiska anarkistiska rörelsen var i sin begynnelse i Amerika. Vi voro en handfull män då; och vi brukade hålla våra allmänna veckomöten i en mycket anspråkslös lokal vid Orchard Street i New-York. Vi voro få, men vi voro eldade av entusiasm för ett sublimt ideal. Och vi hade av hela vårt hjärta vigt all vår ungdom, energi och kraft åt detsamma och drevo med våra mycket små tillgångar propaganda för de anarkistiska idéerna bland befolkningen i Ghetto. Och vi hade rätt stor framgång. Varje vecka bevistade ett allt större antal våra möten; mycket intresse visades den revolutionära undervisningen och de vitala frågorna diskuterades passionerat, ehuru ofta med större övertygelse än intelligens. För några av oss syntes det som den förhatliga kapitalismen hade nått gränsen för sina fördärvliga möjligheter och att den sociala revolutionen kunde icke vara långt borta. Men det fanns många svåra frågor och kvistiga problem som döko upp med den växande rörelsen och närmandet till den sociala revolutionen som vi själva icke kunde lösa alldeles tillfredsställande. Vi längtade att ha vår store lärare Krapotkin bland oss, om endast för ett kort besök; att ha honom att klara upp många komplicerade punkter och ge oss förmånen av sin intellektuella hjälp och inspiration. Och sen, vilken sporre skulle icke hans närvaro bli för vår rörelse.

Vi voro, som jag sade, blott en handfull personer. Men var och en av oss var beredd att begränsa sitt livsuppehälle till det minsta möjliga och offra sin veckolön, ja månadslön, om det vore nödvändigt, för att bestrida kostnaderna för Krapotkins inbjudning till ett besök i Amerika. Frågan diskuterades på flera smågrupps-möten av de aktivaste och offervilligaste bland kamraterna; vi voro alla entusiastiskt eniga om den stora planen. Ett långt brev avgick till vår dyre lärare med förfrågan huruvida han ville komma på en upplysningsturné till Amerika och under försäkran om att ett stort fält väntade honom där samt att hans närvaro vore av största behov.

Hans svar var avböjande. Det kastade oss alla en tid i ett tillstånd av nedslagenhet. Vi hade varit så säkra på att få hans samtycke, så övertygade om nödvändigheten av hans besök och de stora resultaten för rörelsen. Men den beundran vi hyste för honom hade stegrats nästan till en gloria, då vi hörde motiven för hans vägran. Han ville mycket gärna komma — skrev Krapotkin — och han värderade synnerligen högt vår inbjudning. Han hoppades få besöka Förenta staterna någon gång framdeles, då det skulle bereda honom stor glädje att vara bland så goda kamrater. Men just nu saknade han medel för en resa och han ville icke använda rörelsens pengar för ett sådant syfte.

Jag grubblade mycket över hans ord. Hans synpunkt var riktig, tyckte jag, men den kunde endast användas under vanliga omständigheter. Hans fall var icke ett sådant vanligt fall; hans fall var ett undantag. Hans hänsyn voro vägande, helt visst. Men betydelsen av en Krapotkin-propagandaturné i Amerika var för mig viktigare än även dessa hänsyn. Jag beklagade hans beslut att icke komma. Men hans motiv gåvo mig mannen hel och hållen och storheten i hela hans natur. Jag såg i honom mitt ideal av revolutionär och anarkist.

*

Mars hade ännu icke ingått 1920, då jag fick ett tillfälle att besöka Peter Krapotkin. Han bodde i Dmitroff, en liten stad 60 verst från Moskva. Rysslands järnvägsförhållanden voro då i det mest eländiga skick: resa från Petrograd till Dmitroff för blott ett besök var icke att tänka på. Men George Lansburrys ankomst till Petrograd, utgivaren av Daily Herald i London, gav mig möjlighet att resa till Moskva. Till Lansburrys disposition hade ställts en särskild vagn; och jag följde som hans tolk honom till huvudstaden. Efter att ha använt en tid i Moskva, kunde den engelske gästen med regeringens tillstånd fara till Dmitroff. Jämte två andra Moskva-kamrater begagnade jag tillfället som härmed gavs.

Att möta »celebriteter» är mycket ofta en stor missräkning. På ett eller annat sätt passar den bild vi göra oss i vår inbillning icke med verkligheten. Men så var icke fallet med Krapotkin; både fysiskt och andligt motsvarade han nästan fullständigt det andliga porträtt jag hade gjort mig av honom. Han var anmärkningsvärt lika sina porträtt med deras milda ögon, vackra leende och rika skägg. Det må låta sällsamt men var gång Krapotkin inträdde i rummet, syntes det som hans närvaro på något särskilt sätt lyste upp detsamma. Prägeln av idealisten var så påfallande att hans personlighets spiritualitet kunde faktiskt förnimmas. Men jag chockerades vid åsynen av hans magerhet och hans i ögonen fallande svaghet; han såg systematiskt undernärd ut, halvt förtvinad och för gammal för sin ålder.

Jag insåg att födan var ett mycket allvarligt problem i Krapotkins hushåll, såsom det också var i varje hem i hela det förtvinande Ryssland. (Med det vanliga undantaget naturligtvis av några karaktärslösa kommissarier och hemliga spekulanter.) Krapotkin fick den s. k. akademiska ransonen eller dess ekvivalent, som gavs ett visst antal vetenskapsmän och gamla revolutionärer. Det var betydligt mer till mängd och kvalitet än nationen bestod den vanliga medborgaren. Det var långt ifrån tillräckligt för att uppehålla livet med. Lyckligtvis fick Krapotkin då och då föda sig tillskickad från sina kamrater i utlandet och från Ukraine. Men med allt detta hade Krapotkins hushåll (hans hustru och dotter Sasha) synnerligen svårt att hålla hungern från dörren. Anskaffandet av bränsle och ljus var en ständig, bekymmersam fråga. Vintrarna voro stränga och av ved fanns mycket knappt. Olja var svårt att skaffa och det betraktades som en stor lyx, som man sällan kunde överlämna sig åt, att bränna mer än en lampa i timmen. Denna brist var särskilt kännbar för Krapotkin: en betingelse för hans litterära arbete.

Allt detta erfor jag naturligtvis av Sofi Grigorycvna och Sasha. Icke ett ord undslapp Krapotkin rörande hans svårigheter att existera. Men det var tydligt att hans isolering vilade tungt på honom. Flera gånger hade Krapotkins familj blivit fråntagen sitt hem i Moskva; deras kvarter var rekvirerat för regeringsändamål. De beslöto då att flytta till Dmitroff, som låg endast ett halvt hundra verst från huvudstaden men det måtte lika väl varit tusentals mil dit, ty det isolerade Krapotkin nästan lika fullständigt som ett fängelse. På grund av transportsystemets kritiska förhållanden och denna periods allmänna beskaffenhet kunde Krapotkins vänner blott sällan besöka honom. Västerlandets nyheter, vetenskapliga verk, utländska publikationer; allt detta var omöjligt att uppbringa. Krapotkin kände djupt saknaden av intellektuellt sällskap och andligt utbyte.

Två gånger besökte jag Peter Krapotkin i Dmitroff, nämligen i mars och i juli 1920. Vid andra besöket såg han mycket bättre ut; icke så utmärglad, en friskare hy, kraftigare och verksammare. Sommarens sol hade verkat välgörande på hans fasansfullt undergrävda hälsa. Han promenerade omkring i den lilla parken intill sin stuga och stolt pekade han på det goda resultatet av Sofis arbete, de små rabatterna i full blomning, för sina gäster. Hans ögon strålade; himlens klara blå syntes reflekteras i dem. De voro egendomliga hans ögon, som vid ett leende lyste av den goda viljan. De voro en mänsklig kamera, ögonblickligen återspeglande Krapotkins hela personlighet, hans sinne för naturen och hans medfödda heliga respekt för allt liv.

Vi diskuterade många problem. Jag fann Krapotkin med eftertryck oblidkeligt opponera sig mot bolsjevikerna. Eller snarare, såsom han upprepade gånger betonade, han var en svuren fiende till statssocialism, till ren kommunism, påtvingad ett helt, stort, vidsträckt land samt till marxismen i allmänhet. Man kunde ingenting vänta av bolsjevikerna, fastslog han. De voro marxister i teori och fordringar; de voro böjda för skapandet av en allmakt, en absolut stat. Deras revolutionära stridsrop oktober-novemberdagarna 1917 hade smärtsamt vilselett proletariatet och bönderna och anarkisterna i synnerhet. Anarkisterna hade naturligtvis förstått att en stat, en regering, baserad på styrkan, vad än dess välklingande namn må lyda, är alltid något orätt och ett ont; men 1917 sågo de i bolsjevikerna en stor revolutionär faktor och de voro blinda för de faror, vilka ligga dolda i marxismens myckna filosofi. Rysslands anarkister arbetade hand i hand med bolsjevikerna för revolutionens framgång; de stredo sida vid sida, stredo hängivet, heroiskt. Hundratals av dem offrade sina liv — och nu? Huru förföljas och jagas de icke; varje uttalande blir dem förbjudet; många av dem äro i fängelse för sina idéer och andra skjutas till och med. Och vad ha bolsjevikerna nu efter nära tre år av kontroll över regeringen och av landets ekonomiska och sociala liv; vad ha de gjort för folket. Jag vill icke tala om Rysslands förtvining och ruinerade förhållanden, ehuru det ingalunda har kommit till stånd uteslutande genom intervention och blockad. Statskommunismen och bolsjevikernas metoder ha en icke ringa del i ansvaret därför. Deras rasande passion för centralisation, deras oförmåga i livets praktiska angelägenheter, — att icke alls tala om korruptionen — överallt; deras fullständiga okunnighet i agrarfrågor och bondepsykologi; allt detta är i hög grad ansvarigt för Rysslands nuvarande ekonomiska betingelse. Men icke detta vill jag betona just nu. Vad jag särskilt vill peka på för er i detta ögonblick (och Krapotkin såg på mig med ögon fulla av sorg, och indignation skälvde i hans stämma) är bolsjevikstatens ställning till folket — till individen och kollektiviteten. Jag kan knappt tala om det lugnt. Förtryck och terrorism, det är bolsjevikmedlen, utövade även mot vännerna av revolutionen. I stället för att fördjupa revolutionen, bekymra de sig nu endast om tryggandet av sin regeringsmakt. De ha helt och hållet förlorat blicken för det väsentliga vid revolutionen: fortsatt stegrad revolutionering av massorna, det gynnsammaste tillfälle till och uppmuntran av folkets initiativ, självbestämning, organisation och dess frivilliga kooperation. Förlorat blicken för det, säger jag? Nej, de undertrycka kallblodigt och systematiskt; tillintetgöra även varje symtom därtill. Detta är ryska revolutionens fasaväckande tragedi.»

(Forts.)

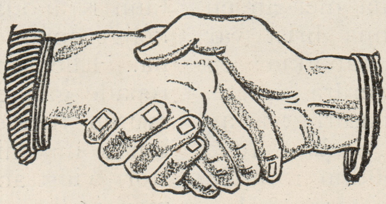

PARLAMENTARISMENS HISTORIA.

För Röda Fanor av FRITZ JONSSON.

* * *

I.

Det absolutistiska och konstitutionella styrelsesättets idéer.

Vid ingången av 19:de århundradet voro de flesta av Europas monarker ännu envåldiga och obundna av författningar, och den »absoluta» suveränitetens makt grundades överallt på samma principer.

Enligt historiefilosofen Edler innebar absolutismens teori vid denna tid, att konungen ensam hade all makt och myndighet i landet. Gud hade anförtrott den åt hans familj (»med Guds nåde») och velat, att den överflyttades från far till son. Kungen härledde sina rättigheter från religionen och från sed och bruk (traditionen); han hade icke mottagit dem av sina undersåtar och var icke skyldig att avlägga räkenskap för dem. Han styrde, som han fann för gott, i enlighet med sitt samvete, och var ej bunden vid någon regel. All myndighet kom ifrån honom. Han hade rätt icke allenast att styra utan även att stifta lag och pålägga skatt. I somliga stater hade undersåtarna bevarat bruket att välja representanter, som förenade sig till en församling. Suveränerna sökte vanligen styra i samförstånd med denna församling; men om suveränen och folkrepresentanterna ej kunde komma överens, måste de sistnämnda giva vika, ty det var icke folket, som hade suveränitet, utan monarken.

När den »olyckliga» Marias son, Jakob I, kom på Englands tron i början av 1600-talet, utformade han på äkta episkopal-kyrkligt manér maktformeln: »Av Gud konungen, av konungen lagen». Sedan gav filosofen Hobbes*, Karl II Stuarts lärare, den absoluta teorin filosofiskt innehåll. Hobbes står i historien som den motsvariga ytterligheten till Rousseau, i varje fall har Krapotkin ställt honom där. Såväl Hobbes som Rousseau voro naturrättsfilosofer. Men ut ifrån naturrättsståndpunkten kommo de till var sin motsatta slutsats. Hobbes iakttog i naturen blott en evinnerlig »näbb- och klokamp», under det att Rousseau endast fann kärlek, fred och harmoni.

Till grund för sin politiska uppfattning lade Hobbes betecknande nog självbevarelsedriften. — Detta, »en och allas krig mot en och alla» blir i längden ohållbart, resonerade han. För att skydda livet blir det ett intresse för alla, även för de starkaste, att grunda ett samhälle med en myndighet, som skall vara i stånd att sörja för freden. Vidare ansåg han, att monarkin var den statsform, som bäst skyddade mot partistridernas faror. För att kunna upprätthålla samhällsfriden måste suveränen ha all makt, även på det religiösa området. I detta senare avseende hade Hobbes sina speciella skäl. Han hade upplevt den puritanska revolutionen i

---

* I den av Augustin Souchy skrivna och till svenska översatta Landauer-biografin berättar Landuer själv på ett humoristiskt sätt, hurusom han i skolan efter Hobbes höll ett nationalistiskt tal, uppblandat med Schopenhauer-filosofi, vilket renderade honom både en officiell skrapa av rektorn samt en minnesmedalj och en bok av Hobbes från en adlig dam, som säkerligen aldrig läst Hobbes. Denna biografi, som utkommit på Axel Holmströms förlag, böra de läsare av Röda Fanor, som ännu ej ha densamma, snarast skaffa sig.

England. I Frankrike hade han sett, att kungamakten, i samma mån den växt sig starkare i världsliga ting, även fått makt över den »galliska» kyrkan, och sedan det kungliga franska enväldet fullbordats, satte det franska prästerskapet väl påvens men ej konungens makt i fråga.

Men Hobbes stod ingalunda ensam. Vid samma tid framträdde en biskop, som i historien betecknas som märklig, vid namn Bossuet och förklarade:

> **“Gud insätter konungar som sina ministrar och regerar genom dem över folken. Religion och samvete påbjuda lydnad för furstarna. Gud har hos dem nedlagt något gudomligt. Konungarna böra respektera sin egen makt såsom Guds makt och bruka den på ett gudfruktigt sätt till allmänt väl. Den kungliga myndigheten är absolut. Fursten är ej inför någon ansvarig för vad han befaller. Furstarna äro gudar enligt skriftens ord och ha i viss mån del i Guds oberoende.**

I samma hjulspår körde de reaktionära franska filosoferna Joseph de Maistre och Bonald samt tyskarna Haller och Hegel. Enligt Joseph de Maistre, som likt Bossuet byggde på bibeln, voro människorna dåliga och fördärvade; de kunna icke, säger han, själva skapa en andvändbar samhällsordning och måste därför styras från ovan. Folket skapar ej lagen, och denna är giltig, endast när den utgår från Guds vilja. Gud har skapat och ordnat samhället. Konungen har genom påven fått sin makt från Gud; därför är denna makt oinskränkt. Denna tankegång driver sedan Bonald till sin spets. Han förklarar, att samhället är ej till för människans skull utan människorna för samhällets. I likhet med Plato, men naturligtvis ut ifrån en annan synpunkt, menar han, att ingen har några rättigheter, alla ha skyldigheter. Och Hegels ideal för en samhällspolitisk styrelse var hans samtida Preussen.

Enligt anhängarna av absolutismen, antingen dessa voro filosofer, adelsmän eller präster, kunde konungen sålunda icke gå med på någon slags förbindelse med sina undersåtar eller sanktionera någon skriven författning. Deras politik, som de kallade »förbundet mellan tronen och altaret», avsåg att befrämja kyrkan och åt denna bevara politisk makt. Religionen ingav vördnad för suveränen.

Vid sidan om den absolutistiska samhällspolitiska uppfattningen framträdde den s. k. konstitutionalismen, som i stället för det kungliga enväldet satte folksuveräniteten. Skillnaden mellan de båda åsiktsriktningarna låg dock mindre i styrelseformen, än i själva maktens härledning och fördelning. Det betydde icke något för de konstitutionella anhängarna, antingen det var monarki eller republik. Av betydelse var, att folksuveränitetens princip tryggades. En konung kunde gärna få sköta och föra styrelsen, men han skulle endast styra med folkets bifall och i kraft av det fördrag en konstitution utgjorde. Han hade icke rätt att på egen hand stifta lagar, upptaga skatter eller efter behag välja sina »förtrogna» — ministrarna. Han kunde styra endast i samråd med nationens representanter. Vid en konflikt mellan konungen och representanterna skulle konungen vika. Nationen skulle vara suverän. Denna sakernas ordning skulle säkerställas i en skriven författning, genom vilken konungen och ministrarna gjordes ansvariga inför folket — nationen.

Det konstitutionella styrelsesättets uppkomst kan förläggas till England efter den segerrika revolutionen 1688. Man såg då, säger den redan citerade historiefilosofen Edler, att både kung och kyrka kunde förlora sin absoluta myndighet, utan att samhället därmed gick under. Så började det uppstå filosofer, vilka med teorier gingo att försvara den konstitutionella friheten och den religiösa toleransen.

Den konung, Vilhelm III av Oranien, som revolutionen 1688 upphöjt på Englands tron, hade sin makt endast av nationen, representerad av parlamentet. Locke och Bolingbroke blevo de första filosofiska försvararna av den konstitutionella styrelsereformen. För att förklara förhållandet mellan konung och undersåtar framställde Locke, enligt Edler, kontraktteorin. Han utgick från vissa, såsom han antog, i naturen grundade människorättigheter: personlig frihet, familjefaderns rättigheter och äganderätten. Det var, enligt Locke, för att garantera varandra dessa rättigheter, som människorna skapat regeringar. Om en regering försökte kränka medborgarnas naturliga rättigheter, var det kontrakt, som förlänat den makten, brutet, och varje medborgare hade rätt att göra motstånd. Statens myndighet var således ej absolut utan begränsad av de naturliga rättigheterna. Beskattningen berörde äganderätten och kunde därför ske endast med bifall av medborgarna själva eller deras representanter. Följaktligen kunde monarken styra blott i samförstånd med nationens representanter, vilka övervakade och hindrade honom från att utöva absolut makt. Bolingbroke, som utvecklade denna idé vidare, framhöll emellertid att varje myndighet strävar efter att bli suverän, varför det framförallt gäller att förhindra detta.

Utanför Englands gränser blevo dessa teorier i främsta rummet upptagna och bearbetade av de franska upplysningsfilosoferna och encyklopedisterna. Voltaire intresserade sig mest för religiös fördragsamhet och ivrade i övrigt mot tortyr, grymma straff, konfiskation o. a. omänskliga bruk. Montesquieu däremot låg mera åt det politiska hållet och utgav år 1748, efter ett uppmärksamt studium av det engelska samhällsskicket och den engelska filosofin, sitt berömde verk »Esprit des lois» (Lagarnas anda). Montesquieu förfäktar i sitt här nämnda verk den uppfattningen, att samhällsinrättningarna (lagarna) ej böra bedömas efter abstrakta, för alla tider och folk gällande regler utan efter folkens olika livsvillkor, deras geografiska och ekonomiska förhållanden, deras storlek, seder, religion, historia o. s. v.

Den mest dominerande rollen kom emellertid Rousseau att spela. På den stora franska revolutionen utövade han det största inflytandet. I sitt epokgörande arbete »Contrat social» (samhällsfördraget) framställde han en i flera avseenden ny teori om folksuveräniteten. Han förkastade både sin tids styrelsesätt och dess religioner, emedan de stredo mot naturen. »Naturen har», enligt hans mening och som redan i början av denna artikel angavs, »gjort människan lycklig och god, samhället fördärvar henne och gör henne olycklig». Samhället är orättvist, emedan det icke ger alla människor samma fördelar; egendomen är orättvis, emedan den tages från det gemensamma förrådet, som borde tillhöra hela mänskligheten.*

*** Man bör i detta sammanhang minnas en passus i ett annat arbete av Rousseau, varav sedermera så många andra socialister hämtat näring, framförallt Babeuf, men också vår egen Nils Herman Quiding. I sitt “Tal om den bristande jämlikheten mellan människorna“ säger han:**

“Den förste som inhägnade ett stycke jord och sade; detta är mitt! — han var den verklige stiftaren av det borgerliga samhället. Hur många förbrytelser, krig och mord, hur många fasor och olyckor skulle icke ha besparats människosläktet, om någon då ryckt upp hans gränspålar,

Och lika upprörande och orättvis fann han det politiska styrelsesätt, som tillät »ett barn befalla en åldring och en dumbom att taga ledningen av förståndiga män». Därför måste man förstöra både samhälle, egendom och regering samt återvända till naturen. Där skulle människorna sedan enas om att grunda ett samhälle efter gemensam överenskommelse (samhällsfördrag).

Det är ur dessa och liknande källor, som den konstitutionella utvecklingen i Europa har hämtat sin kraft. Den absolutistiska och autokratiska idéen har så småningom fått vika för den konstitutionella tanken. Men resultatet har dock i själva verket icke blivit annat än ett politiskt maktspel inom bourgeoisien. Den ena gången har den ena vunnit, den andra gången den andra. Det har gått fram och tillbaka. På framsteg och ökad frihet ha ej sällan följt reaktion och ofrihet. Den napoleanska cesarismen, ett slags mellanting mellan det absolutistiska och det konstitutionella författningsidealet, föddes i det konstitutionella styrelsesättets sköte och under överinseende av folkviljan. Ej heller den beslöjade absolutism, som därvid uppstod och kom till makten, försmådde att söka stöd i religionen. I 1811 års franska katekes hette det vid utläggningen av fjärde budet:

> **Fråga: Vilka äro särskilt våra plikter mot Napoleon I, vår kejsare?**
>
> Svar: De kristna äro skyldiga de furstar, som styra dem, och vi äro särskilt skyldiga Napoleon I, vår kejsare, kärlek, vördnad lydnad, trohet militärtjänst, skatter, som pålagts för att skydda hans rike och hans tron. Vi böra också uppsända brinnande böner för hans välfärd och för hans rikes andliga och timliga lycka.
>
> Fråga: Varför hava vi alla dessa plikter mot vår kejsare?
>
> Svar: Det kommer sig först och främst därav, att Gud, som skapar riken och utdelar dem efter sin vilja, har överhopat vår kejsare med fredens och krigets gåvor och insatt honom som vår härskare samt gjort honom till verkställare av sin makt och till sin avbild på jorden. Att ära och tjäna vår käjsare är alltså att ära och tjäna Gud själv.
>
> Fråga: Vad skall man tänka om dem, som ej skulle vilja uppfylla sin skyldighet mot vår kejsare?
>
> Svar Enligt den helige aposteln Paulus skulle de motstå den av Gud själv inrättade ordningen och göra sig förtjänta av evig fördömmelse.

Med den konstitutionella styrelseformen sammanhänger parlamentarismen, som ett nödvändigt komplement. På sätt och vis är parlamentarismen grundvalen för konstitutionalismen. Men det är rättast att säga, att det konstitutionella styrelseskicket är en form för det samhällspolitiska livet, emedan parlamentarismen är det politiska medlet för den konstitutionella styrelsen. Liksom konstitutionalismen är parlamentarismen uppfunnen av bourgeoisien för att hålla konungamakten stången, men den är också ett medel, vilket Kautsky så träffande anmärkt, för att hålla de uppåtsträvande massorna på avstånd.

---

kastat igen hans skiljogravar och tillropat sina medmänniskor: — Akten er att höra på den bedragaren! Ni äro förlorade, om ni glömma, *att jordens frukter tillhöra alla, men jorden själv ingen.*“

Då folkets vän, Jean Paul Marat, lönmördades av Charlotte Corday d'Armon.

Av C. J. BJÖRKLUND.

⁂

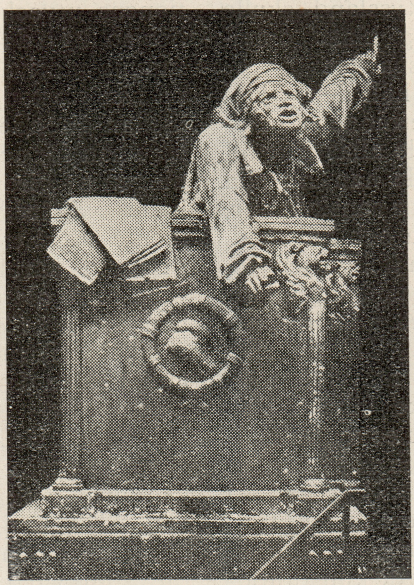

"Jag angriper skurkarna!"
"Jag klär av hycklarna!"
"Jag avslöjar förrädarna!"
"Jag avlägsnar streberna och de
fega ur det offentliga livet!"

Marat.

En fransk konstnär, Albert Séraphin, har gjort ovanstående karaktäristiska skulptur av Marat på talarstolen. Inspirerad av sitt föredrag har han skjutit sitt tals manuskript åt sidan och talar direkt ur sitt hjärta, vädjar, hotar och klargör, med intensiv styrka, entusiasm och klarhet. Han knyter högra handen och pekar samtidigt med den vänstra handen mot fjärran, liksom han ville antyda en annalkande fara. Marat var som bekant en av den franska revolutionens stora namn. Han var hatad av de borgerliga. Ofta var han tvungen att hålla sig gömd. De fattiga i arbetarkvarteren älskade Marat. Och då de borgerliga traktade efter hans liv skyddades han av de arma, som visste att han hörde till folket och aldrig kunde förråda folket. Medan Danton och Robespierre nådde maktens tinnar levde Marat i armod. Marat var av den meningen att diktaturen var nödvändig, men själv sökte han aldrig makten och ville icke utöva diktaturen. Tvärtom, han appellerade alltid till folket. Och då revolutionen stockade, då revolutionen var i fara genom bildandet av en ny klass av borgerliga egendomsägare, reste han folket till uppror. Han deltog i resningarna den 31 maj och den 2 juni 1793. Om han hade levat i våra dagars Ryssland skulle han säkert befinna sig bland oppositionen mot regeringspartiet.

I ett tal som Marat höll den 3 juni 1793 betonade han resningens betydelse och proklamerade allas rätt till välstånd. Vi vilja, sade han, att alla borgare, som man kallar sanskulotter, skola få njuta av lycka och välstånd. Vilken egendom är den heligaste? Jo, den egendom som är nödvändig för att existera. Vi vilja att man respekterar den egendomen. Till de rika sade Marat: »Medgiv att vi äro de talrikaste. Om ni icke vilja hjälpa oss, så skola vi jaga ut er ur republiken, ta er egendom och fördela den bland sanskulotterna.» »Jag har en sanning att säga er», fortsatte Marat. »Ni känner icke er argaste fiende. Vem är det? Jo, det är de konstitutionella prästerna. Därute på landet skrek man om anarkister och orostiftare, om dantonism, robespierrism och jakobinism... Må vi sluta upp med att smickra folkets misstag! Hugg av vidskepelsens rötter!»

Marat har alltid framställts som blodtörstig och brutal. Historieskrivarna ha skildrat honom som ett odjur. Peter Krapotkin påvisar emellertid i sin historia om den franska revolutionen, att även om Marats språk mot hovet i revolutionens början var bloddrypande, så var han dock alltid böjd för att skona dem som hängivit sig åt revolutionen, även om de å sin sida hade blivit ett hinder för revolutionens vidare utveckling. Vid revolutionens början fruktade Marat att hovet skulle segra över revolutionärerna. Därför sade han att det var nödvändigt att hugga av ett par tusen huvuden, ty annars kunde intet genomföras. Krapotkin omtalar, att Jaures, som grundligt studerat Marats skrifter, i hög grad bidragit till att Marat numera kan ses i riktigt ljus.

Då Marat såg att gironden, det vill säga de borgerliga, hindrade revolutionens utveckling, sökte han till en början hindra girondisternas våldsamma utdrivande ur konventet, men då han förstod, att det gällde att välja mellan gironden och revolutionen, talade han för och organiserade sprängningen av gironden. Om Marat levat hade välfärdsutskottets skräckregemente högst troligt aldrig antagit den grymma karaktär, som blev fallet. Man hade aldrig använt sig av skräcken för att förinta å ena sidan den radikala riktningen, hebertisterna, å andra sidan de försonliga, till exempel Danton.

Men då skräckregementet började var icke Marat mer. Marie Charlotte Cordays dolk hade mördat folkets vän. De borgerliga historieskrivarna, vilka intensivt hatade Marat, som var en av agitatorerna för upproret den 31 maj, påstå att Charlotte Corday var republikanskt sinnad. I sin revolutionshistoria påvisar Krapotkin att detta är alldeles falskt. Fröken Marie Charlotte Corday d'Armont stammade från en ärkerojalistisk familj. Hennes bägge bröder voro emigranter. Hon själv hade uppfostrats i klostret Abbaye-aux-Dames i Caen och levde hos en anförvant, fru von Breteville, »vilken blott av fruktan avhölls att kalla sig rojalist». Hela hennes »republikanism» bestod i att hon en dag vägrade att dricka en skål till kungens välgång och motiverade sin vägran med att »då fransmännen visade sig republiken värdiga» skulle hon bli republikan.

Charlotte Corday var utan tvivel verktyg för en sammansvärjning av girondister och rojalister, vars säte var staden Caen, och vars mål var att den 14 eller 15 juli mörda »Danton, Robespierre, Marat och kompani». Cordays plan var ursprungligen, efter hennes egen utsago, att antingen mörda Marat under revolutionens årsfest på Marsfältet, den 14 juli, eller också i konventet. Men då festen blev uppskjuten och Marat på grund av sjukdom icke besökte konventet, skrev Corday ett brev till Marat och bad om företräde. Då hon icke fick svar, skrev hon ännu ett brev och utnyttjade denna gång på ett mycket jesuitiskt sätt Marats godhet, som hon antingen kände eller i varje fall hört sina vänner tala om.

I brevet skrev hon, att hon var olycklig och förföljd. Nu var hon säker på att hon skulle få företräde. Den 13 juli 1792 klockan 7 på kvällen gick hon till Marat. Dennes fru, Katarina Evrard, tvekade ett ögonblick, om hon skulle släppa in den unga damen i den enkla och fattiga bostad, där folkets vän bodde.

Sedan 1789 hade Marat varit hetsad likt ett villebråd. Nu kämpade han sedan två, tre månader tillbaka med en febersjukdom. Då Charlotte Corday kom in till honom satt han i ett täckt badkar och läste korrektur på sin tidning. Över badkaret var lagt en bräda, som tjänade honom till skrivbord. Så satt han då Charlotte Corday d'Armont stötte kniven i bröstet på honom.

Med Marat, skriver Krapotkin, förlorade folket sin mest hängivna vän. De borgerliga historieskrivarna ha framställt Marat som en blodtörstig narr, som icke visste vad han ville. Men i dag veta vi hur ett dylikt rykte uppstår. Det är sant att Marat i den dystra tiden 1790 och 1791, då han såg att folkets heroism icke var nog för att övervinna kungadömet, hade skrivit att ett par tusen aristokrathuvuden måste falla för att revolutionen skulle nå sitt mål och kunna utvecklas. Men i sitt väsens grund var icke Marat blodtörstig. Han och hans hjältemodiga ledsagarinna Katarina Evrard * älskade folket med en mycket djupare kärlek än alla samtida, som revolutionen gjorde berömda. Marat förblev denna sin kärlek trogen.

Då revolutionen bröt ut började Marat leva av vatten och bröd, icke bildlikt utan bokstavligt. Efter mordet visade det sig att hela förmögenheten hos folkets vän bestod av en tjugofemfrank-assignat. — Marat som var äldre och mera erfaren än sina yngre revolutionskamrater för-

---

***)Marats syster, Albertina, berättar Michelet, sade följande om Katarina Evrard: "Hon var en härlig kvinna! Då Marat måste fly från gömställe till gömställe upptog hon honom och gömde honom, använde sin förmögenhet för honom och hans mål, och offrade sin ro för honom".**

Arbetet.

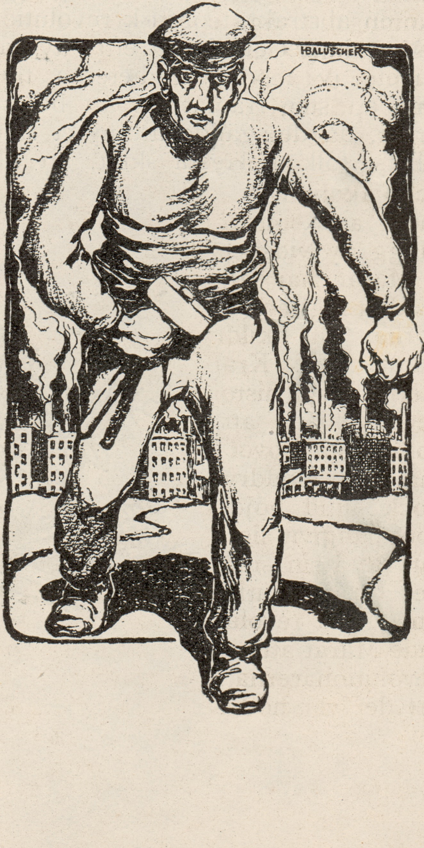

stod revolutionens olika stadier bättre än alla sina samtida. Han förutsåg bättre än alla andra vad som vid varje tillfälle skulle komma. Han var den enda kan man säga av alla revolutionens ledande män, som hade uppfattningsförmåga och blick att se tingen i alla deras olika faser som ett helt. Krapotkin, vars framställning vi här följt, konstaterar med tillfredsställelse att forskandet i Marats verk, som mycket vårdslösats, bragt Jaures till att tala med största respekt om folktribunens andliga egenskaper. Han var något fåfäng. Det må vara sant! Det kan till en del förklaras av att han ännu mitt uppe i revolutionen var förföljd och hetsad, medan dock varje nytt stadie i revolutionen bevisade hur riktigt han förutsett vad som komma skulle. Men det är bisaker. Det karaktäristiska för hans anda var att han i varje ögonblick visste vad som nödvändigt måste göras för att folkets sak skulle segra, för folkrevolutionens seger, icke en abstrakt, teoretisk revolution.

Men då det gällde att efter avskaffandet av feodalrättigheterna taga ännu ett steg framåt för att befästa verket, då det gällde att nytta samhällets, folkets lägsta skikt, att tillförsäkra alla arbete och liv . . . då förstod icke Marat sanningen av von Jacques Rousseaus, Varlets, Charliers, L'Anges med fleras åskådningar. Då han icke själv kunde utgestalta de idéer om djupgående kommunistisk omvandling, vilkas möjliga och genomförbara former de nämnda första pionjärerna sökte, och då han fruktade för att Frankrike kunde förlora de friheter, som det redan erövrat, ställde han icke sin handlingskraft och sitt utomordentliga inflytande till dessa kommunisters förfogande. Han blev ingen förespråkare för den unga kommunismen. Tyvärr mördades folkets vän, i annat fall hade han säkerligen i sinom tid slutit sig till folkkommunisterna, som icke får förväxlas med våra dagars bolsjevikkommunister, utan som man snarare måste betrakta som förelöpare till den ryska arbetaroppositionen, ordet tagit i dess vidsträcktaste mening. Folkkommunisterna i den franska revolutionen slogos redeligen, ehuru de ibland uttryckte sina idéer något oklart, för all makt åt folket, ingen makt åt staten; de ville ersätta guillotinen med en skapande idé.

MÄNNISKAN ELLER MÄNSKLIGHETEN?

För Röda Fanor av GUSTAV LUNDBERG.

* * *

Jag har en gång förr (i ett numera ingånget blad) brutit en lans för individen contra samhället. Nu vill jag flytta ut åtminstone den ena av gränspålarna — samhället — och låta den bli mänskligheten.

Problemställningen blir: skall man leva för människan eller för mänskligheten? Alla idealister och partimänniskor, som vilja kämpa sig fram på andras bekostnad, få namn i historien, dra de sin lans för det stora konglomeratet, som nämnes mänsklighet. De ha fått för sig, att det är stort, hänförande och reformatoriskt att arbeta för de många, för ett »mål, fördolt i fjärran», som en av våra döda skalder sagt. Men är detta rätt? Den gamla satsen: »vill man träffa skogsbrynet, bör man sikta på stjärnorna», kanske inte är så allena saliggörande, som man vill tro. Mot den kunna vi ställa den gamla Esopska fabeln om hunden och köttstycket med dess sens moral: »den som gapar över mycket, mister ofta hela stycket». Siktar man alltid på stjärnorna, kanske man också alltid skjuter över skogsbrynet. Och tänk — om man skulle träffa stjärnan, man siktade på! Om plötsligt i ett slag mänskligheten skulle få realisera sina revolutionära och anarkistiska drömmar! Vi skulle stå där så hjälplösa som en söderhavsvilde inför ett ekvationssystem — han skulle möjligen titta på dumheten, sen skulle han sparka undan den och gå vidare sin gamla väg. — Den gamla slentrianmässiga ämbetsmannamoralen: »den gud ger ett ämbete, ger han nog förstånd att sköta det», böra vi visligen akta oss för. Vi böra inte kliva upp på ministertaburetten, förrän vi kunna sköta ett departement, ej heller ikläda oss munkkåpan, förrän vi lärt oss hycklandets stora konst. Med ett ord — vi böra utbilda människan, innan vi övergå till att reformera mänskligheten.

Jag kanske rent av behövde komma med några definitioner här. Vad menar jag med människa och mänsklighet? Mänskligheten består ju av människor, endast människor, får jag säkert till svar av de många, som ej tänkt sig in i saken. Dessa ha sorgligt nog tänkt fel. Bland detta, som vi i dagligt tal kalla mänsklighet, finnas tyvärr inte många, som helt kunna bära upp det stolta namnet människa. De flesta äro blott djur, ja sämre än djur, ty den lilla smula reflektionsförmåga, de genom årtusendens arv besitta, använda de till, inte att förädla sig själva och andra utan till att skada och förnedra den djurart, de tillhöra. Dessa gå under namnet mänsklighet, ur vilken människan, de utbildade individerna, framgått. Det är liksom man ur nypon- och törnbuskarna förädlat fram de härliga rosorna. Grundstammen finns, men dess uppgift är blott att uppsuga näring åt de kultiverade rosorna. Mänskligheten är den jordstam ur vilken de ädla skotten — människorna — spira upp under en ständig förädlingskamp mot jordstamsarvet och ogräset omkring.

Subjektivism och hänsynslös jagdyrkan! hör jag oppositionen mumla. — Javäl — kalla det så.

Namn betyda föga.

Att tvista om ord bryr jag mig inte om. Men den som inte vill hävda jaget och utveckla personligheten, den avstår jag redan från början att befrynda mig med. Det är genom jaget, människan, som mänskligheten, skall förädlas.

Den som inte vill eller kan förädla sig själv, skapa om sig till individ, han kan aldrig uppträda som förespråkare och reformator för mänskligheten.

Vägen till de många går genom mig själv. Det vilar ett stort ansvar på bärarna och förkämparna för en idé. Det är skaparen och bäraren för en åskådning, ett system, som ge det dess prägel och ej tvärtom. Vi äro inga slavar under system och lagar, ty vilka ha formulerat dessa lagar om ej vi?

Man hör enfaldigt folk påstå, att vi äro i allt bundna av naturlagarna. Vad är naturlagarna? Regler, som det mänskliga förståndet uppställt för att kunna förklara vissa företeelser. Det finns ju inga absoluta naturlagar, om man får tro den modärna fysiken. Människan är både skaparen och bäraren av alla lagar. Som människan är, så blir hennes verk. — Före Kopernikus var jorden världsalltets medelpunkt; före Newton var äpplets inneboende tyngd orsaken till dess fall mot jorden, före Einstein var ljuset en rätlinjig vågrörelse, men nu . . . De orubbliga naturlagarna jämka på sig allt efter den individ, som med sin intelligens omformulerar dem. Allt går tillbaka till individen, till den enstaka människan. Och ändock hör man dagligdags människor, vars käraste nöje är att häckla all individualism och personlighetskultur för massans, för mänsklighetens skull. Man borde inte bemöta dem med annat än tystnadens suveräna förakt, men tystnad kan feltolkas till samtycke, och det vare mig fjärran.

Hellre då strid med dessa käbblare, om det ock slutar i nederlag! Något har då skett, och allt skeende är liv och utveckling. — För att mänskligheten skall utvecklas och fullkomnas måste striden stå för människan, hennes sätt att vara, verka och fullkomnas. Från människan och genom människan går vägen till alla utopisters mål — mänskligheten.

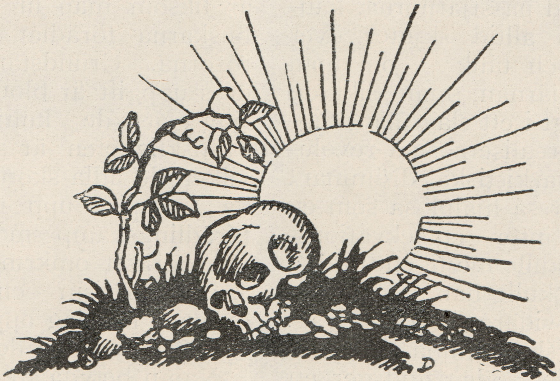

ETT KÅSERI OM HJÄRNAN.

(Efter en fransk källa.)

⁂

Det kan icke nog ofta sägas: det är icke i jorden som källan till rikedom är tillfinnandes utan i människan. Det parti hos människan varest den är förborgad är huvudet. Huvudet är tankens laboratorium, och tänkandet är förmågan som skapar och producerar. Arbeta, det är att tänka; arbete, det är intelligensens exercis.

Det är genom sin intelligens som jordbrukaren erhåller skördar, större än dem vilka naturen ger. Hjärnan, tankens organ och instrument, är då produktionens instrument. Hjärnan är förnämsta verktyget, varmed människan utför sitt arbete, armarna och benen äro likt verktygen och maskinerna hjärnans tjänare. Det är hjärnan som befaller. Hjärnan är kapitalernas kapital. Det är med sin hjärna som jordbrukaren odlar och sår, gödslar och bevattnar, med ett ord utför sitt arbete. Av hjärnans beskaffenhet hos jordägaren, odlaren och jordbruksarbetaren i allmänhet bero skördarna och jordbrukets framgång. Det är fördenskull lika viktigt, om man vill försäkra sig stegring i jordbruksavkastningen, att förbättra hjärnorna som att förbättra gödningen och kulturväxterna. En utvecklad hjärna producerar mer än en hjärna i sitt primitiva, outvecklade tillstånd. En försämrad, illa utvecklad hjärna är sämre än en illa konstruerad plog eller ett söndrigt verktyg. En försvagad, uppmjukad, förstörd hjärna är värre än ett gammalt och utslitet redskap. Jordbruksavkastningens stegring korresponderar med tankens och intelligensens, d. v. s. hjärnans utveckling. Ju starkare och verksammare hjärnan är, desto mer ökas produktionen. Ju mer man tänker, desto mer utvecklar man sin hjärna. Det är icke naturen som gör hjärnorna men uppfostran, människan själv, samhället. Man modifierar och förbättrar sin hjärna såsom man modifierar växterna och djuren.

Det är bevisat att den intellektuella träningen ökar hjärnans volym, modifierar och fullkomnar organet för tanken liksom kroppens förrättningar stärka den. Jordens lägervall förorsakar hjärnans stillestånd. Jordaristokratins systematiska sysslolöshet har varit orsaken till proletariatets ofrivilliga overksamhet. Hållandet av tjänstfolk, träldom, lönsystemet är icke mindre fördärvligt för tanken och intelligensen än slaveriet och livegenskapen. Man kan påstå att proletariatets hjärna har förblivit i linda, i träde liksom den stora godsägarens jord. Ingen människorasens förbättring har varit möjlig under ett sådant förhållande. Rätten att missbruka jordegendomen har utsträckts till rätten att försämra och degradera människan.

Den intellektuella verksamheten icke endast modifierar och förbättrar hjärnan utan den gör den även mer mottaglig för bildning. Ju mer hjärnan avviker från sitt ursprungliga tillstånd, desto lättare är den att mo-

Kungliga Fälthögskolan.

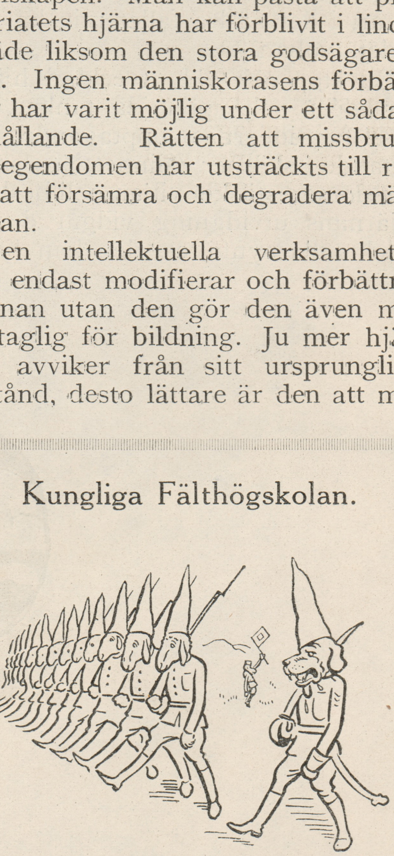

difiera och omdana. Alla förvärvade egenskaper växa och ökas genom övning men de gå förlorade genom overksamhet och dåliga passioner. Liksom växterna, förbättrade genom härstamning och odling, återgå till det vilda tillståndet eller fortsätta att förbättras alltefter som man försummar dem eller man fortfar att ägna dem vård, så återgår hjärnan till sitt förra tillstånd, om man icke fortfar att öka och stärka den i enlighet med individernas fostran. Det är så att ett folk, som faller under en segrares herravälde, som är underkastat träldom eller som fördärvas i laster och förnedring, urartar moraliskt och fysiskt. Tvärtom gå nationer framåt och utvecklas genom arbete och vetenskap samt genom deras befolknings fysiska förbättring. I ena fallet tilltar, i det andra fallet minskas huvudets volym.

En stor och väl utvecklad hjärna ger idéer och upphöjda tankar, underlättar idéernas upptagande och fattande, skärper minnet, är snabb i omdömet, stärker viljan och beslutet. Hjärnans utvidgning vidgar det intellektuella synfältet, den kan bättre observera och analysera, bättre sammanfatta och dra slutsatser. Med hjärnans utveckling i oändlighet ökas skaparförmågan i det oändliga.

Det är i synnerhet i ungdomen som hjärnan modifieras lätt och fort. Den första uppfostran har ett betydligt inflytande på hela ens existens.

Kort och gott, hjärnan utvecklas liksom alla andra kroppens delar genom övning. Det är icke emedan naturen har givit dem en stor hjärna som de lärde ha utfört sina stora ting men emedan de ha vidgat sin hjärna. Man gör själv sin hjärna. De goda tankarna ge hjärnan goda tendenser, goda anlag; lastbara, elaka, omoraliska, vrånga, grymma och falska tankar ge hjärnan benägenhet för irringar, illgärningar och brott. Man odlar sin hjärna såsom man odlar växter, uppdrar djur, levande varelser. Det fins ingen hjärna som motstår kultur och uppfostran. Det fins inga underlägsna raser eller låga klasser, ej heller nobla kaster. Alla människor äro lika, äro mottagliga för uppfostran och fullkomning. Det är uppfostran som gör människan och folken.

Klyvningen inom den franska fackföreningsrörelsen

För Röda Fanor av A. Souchy, Berlin.

***

Striden inom franska C. G. T. är icke att jämföra med de rivaliserande olika politiska strömningarna inom de tyska fackföreningarna. Hos oss är det en kamp av många huvuden om en kropp. Kroppen är det tyska fackföreningsförbundet, huvudena de olika politiska partierna. Var och en vill ha kroppen för sin egen räkning. I Frankrike är det icke så. Där äro de syndikalistiska fackföreningarna en självständig kropp. Bål med huvud. Kampen föres om något mycket större. Den franska arbetarklassen kämpar för att med sina egna ekonomiska organisationer störta kapitalismens makt. Politikerna av olika riktningar vilja lägga sig i deras väg. Den rustar sig till tänderna i visshet om en slutlig seger för friheten mot alla försök till ett underordnande under ett politiskt parti, mot alla förgripelser på avtonomin.

Trots den reformistiska ledningens bannstrålar ägde den utomordentliga kongressen, som hade inkallats av den revolutionära minoriteten, rum under julhelgen och under rätt ansenlig anslutning. Under det att på C. G. T:s ordinarie kongress i Lille förliden julimånad 2,950 syndikat voro representerade, ha nu 1,528 syndikat låtit sig

Ständigt aktuell årsrevy.

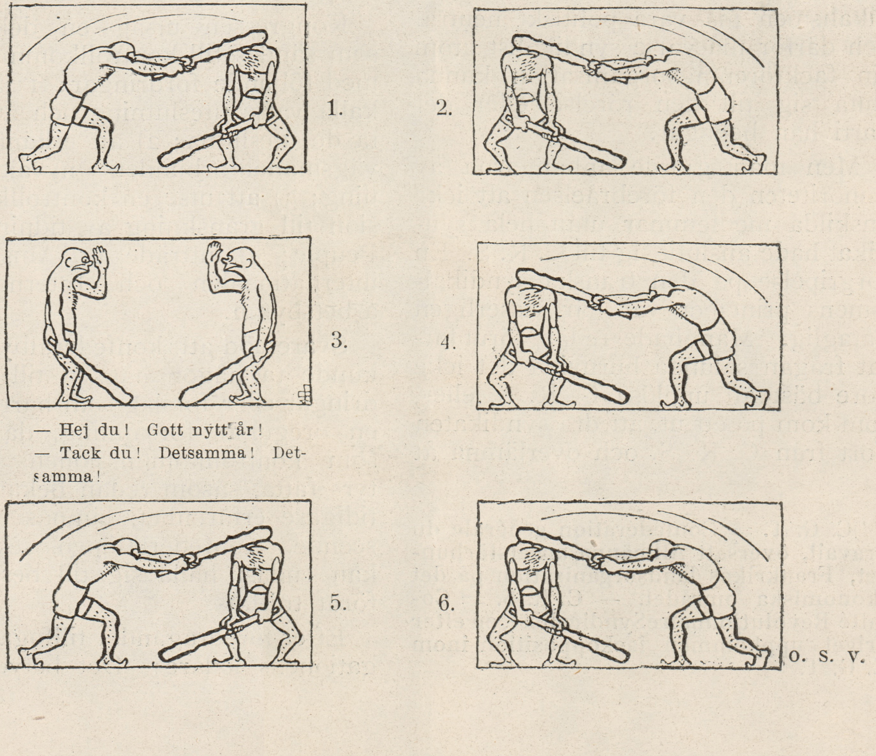

representera. Det var alltså över hälften av hela franska C. G. T. som icke aktat på bannstrålen utan kommit till enighetskongressen.

Skälet varför denna kongress av 14 departementalunioner och 10 federationer hade inkallats, var främst att om möjligt söka åstadkomma enighet. Kongressens inbjudare och deltagare kallade kongressen enighetskongressen (Congrés Unitaire), kontrollkommissionen samt hela den andra hälften av C. G. T. kallade den i sitt officiella organ Folket (Le Peuple) splittringskongressen (Congrés de Scission). Och i själva verket blev det en klyvning på denna kongress.

Den viktigaste frågan som kongressen sysselsatte sig med var ställningen till C. G. T:s kontrollkommissions taktik, enligt vilken syndikat, vilka äro anslutna till de revolutionära syndikalisternas kommitté (C. R. S.), uteslutas ur C. G. T.*

De revolutionära syndikalisterna ställa sig på den ståndpunkten att syndikalismen må vara politiskt neutral och därför må varje syndikalist utom sin fackföreningsorganisation kunna sluta sig till den rörelse eller det parti han behagar.

Men man gjorde anhängarna av minoriteten den förebråelsen att icke enskilda medlemmar utan hela syndikat hade anslutit sig till C. R. S. En förgripelse på den franska syndikalismens principer var här visserligen påtaglig. Man hade redan förut fattat frågan sålunda huruvida det icke vore bäst att upplösa C. R. S. eller, som kom på ett ut, att dra syndikaten bort från C. R. S. och överlämna åt den enskilde att personligen biträda denna kommitté.

Detta förslag, som redan förut hade diskuterats, uppkallade på denna kongress en anhängare av majoriteten, Carpentier, till följande förklaring:

»Jag hör till majoriteten och mitt syndikat är det allra moderataste. Hällre långsam omgestaltning än reformism. Vi ha dock nog av det hittillsvarande virrvarret. Vi måste ut därur. Må syndikaten undandras C. R. S., de enskilda fackföreningsmedlemmarna kunna då individuellt ansluta sig liksom till andra rörelser av olika tendenser. Om minoriteterna förklara sig därmed ense, då äro vi på det klara med dem och fordra av konfederalbyrån och kontrollkommissionen att de återkalla den förra uteslutningen och lämna plats för alla tendenser i tidningen Le Peuple.» Därmed förklarade sig de flesta kongressdeltagarna överensstämma och förfors senare även i enlighet därmed.

Kongressen utsåg en delegation, som sändes till kontrollkommissionen med följande fordringar: 1) att återkalla varje uteslutning och åter uppta de uteslutna; 2) att erkänna järnvägsmannaförbundets nyvalda ledning; 3) att utse en kontrollkommission till granskning av tidningen Le Peuple; 4) utträde ur Amsterdam-internationalen och Internationella arbetsbyrån.

Svaret löd att »konfederalbyrån icke kunde ta någon hänsyn till de fordringar eller förslag som härröra från en oreguljär församling, då beslut, som kontrollkommissionen tilläventyrs fatta, såsom redan bekant är av tidigare erfarenhet, lämnas utan avseende. Konfederationens sekretariat kan endast hålla sig till beslut som förut träffats.

Efter föredragandet tillfogade delegationens ledare: »Det betyder alltså brytning. Alla bryggor äro upprivna. Så mycket bättre. C. G. T. består dock vidare. Vi äro färdiga med det borgerliga C. G. T. vid rue Lafayette!»

---

*)C. G. T. = Confédération générale du Travail, översatt Allmänna arbetsförbundet, Frankrikes landsorganisation på det ekonomiska området. — C. R. S. = Comité RévolutionnaireSyndicaliste, en efter kriget uppkommen fackopposition inom C. G. T.

Kongressdeltagarna reste sig och sjöngo hänfört Internationalen och sången »Revolutionen». Klyvningen var fullbordad. Minoriteten gjorde sig nu oberoende och organiserade ett eget C. G. T. Enligt ryktet rungade ur alla bröst en ny C. G. T.

Sedan entusiasmen lagt sig, kommo några kommunistiska syndikalister till medvetande om att därmed hade man gjort sig skyldig till en grov förgripelse mot den röda, fackliga Moskva-internationalens statuter. Då anmälde sig Monmousseau och Monatte, Rosmer och kamrater. Monmousseau uppmanade till lugn. Monatte förklarade att han höll denna taktik för förfelad. Man fick icke lägga ansvaret för klyvningen på sig. Detsamma skulle man lägga på motsidan, majoriteten. Han föreslog att icke grunda en ny C. G. T. utan blott att icke längre erlägga bidrag till den gamla. Enligt honom var det bättre att vänta tills även andra hälften av C. G. T. hade slutit sig till minoriteten. Man borde icke utträda, utan förbli kvar för att dra hela massan över till sig. Så Monatte, oppositionens andliga ledare men som sedan några år bekände sig till kommunismen. Kongressen följde icke Monattes råd att föra vidare Moskvas klyvsvampstaktik.

André Colomer, en federalist och samtidigt en av minoritetens finaste huvuden, bemötte Monatte. »Huru, i sju år ha vi understött denna förrädarnas C. G. T., och Monatte fordrar i dag av oss tålamod, ehuru Monatte varit den förste otålige.» Och han fortsatte under uppdragande av sina riktlinjer:

»För att tala om enigheten, så är den beslutad. Men vi ställa oss på beslutet i Amiens. Låt oss skilja oss från alla regeringar och befintliga Internationaler; från den fackliga Amsterdaminternationalen, då den håller med västmakternas regeringar. Men må vi akta oss även för politiken med orienten. Vi tillhöra lika litet Moskva- som Amsterdaminternationalen. Varken den ena eller den andra kan förhindra oss att här bekräfta vår revolutionära syndikalistiska ståndpunkt på fullständig federalistisk basis, såsom den är uttryckt i Amiensbeslutet. Glömma vi icke telegramväxlingen mellan Losowsky och Oudegeest. Först visa de varandra fiendskap och nu vilja de sluta fred bakom våra ryggar. I själva verket ser det ut som om det härskade över den organiserade arbetarklassens huvuden ett politikernas hemliga samförstånd.

Men vi genomskåda denna manöver och ingenting skall hindra oss att arbeta på återfödandet av en verklig syndikalistisk arbetarkonfederation och avvakta ögonblicket att grunda en egen syndikalistisk international». — Största delen av de närvarande delegerade delade Colomers ståndpunkt. Det måste verka som ett slag i ansiktet på de franska arbetarna, då presidenten för den röda fackföreningsinternationalen i Moskwa skickade den fackliga Amsterdaminternationalens president ett telegram, där förhandling mellan den röda och den gula internationalen kommer till uttal utan de franska arbetarnas vetskap. De franska arbetarna ha ett alltför utvecklat sinne för rätten att själva avgöra att de låta betrakta sig som förhandlingsobjekt för helt och hållet utomstående.

Federalismens anda är för djupt rotad i den franska arbetarrörelsen, till och med i det kommunistiska partiet, som anslutit sig till III kommunistiska Internationalen, att inte franska temperamentets federalistiska anda skulle segra över Moskwas centralism.

Även franska kommunistiska partiets kongress ägde rum under julen och sökte där Moskoviterna diktera de franska arbetarna sin anda av underkastelse. Men det lyckades icke dem här. III Internationalens exekutivkommitté ville en starkare centralism i franska partiet. Ledningen skulle uteslutande läggas i händerna på ett direktorium på 5 man. Flertalet av ombuden var dock emot denna centralism och Moskwa-anhängarna ledo ett eklatant nederlag.

Om hos medlemmarna av det kommunistiska partiet en sådan motvilja mot centralismen är för handen, så är decentralismen ännu mycket mer utvecklad hos syndikalisterna, varest det libertära, dvs. anarkistiska elementet behärskar flertalet. Moskwaelementet bland de franska syndikalisterna har smält samman till ett hjälplöst litet antal. Om de förut hade ett större inflytande, så var detta blott tack vare de fascinerande verkningarna av den ryska revolutionens intryck på de romanska folken. I dag, då bolsjevismen strypt revolutionen, se de revolutionära arbetarna i de romanska länderna i Rysslands kommunistiska parti icke mer en befrämjare utan en mördare av såväl revolutionen som revolutionärerna. Det är skälet varför man icke mer vill gå med Moskwa.

De flesta av de revolutionära syndikalisterna i Frankrike ha förklarat sig mot anslutning till den ryska röda fackförenings-Internationalen. De vilja ansluta sig till en ren syndikalistisk International. Innan en sådan finns, ingår man icke någon internationell förbindelse; och man förblir t. v. utan varje internationell sammanslutning.

Om även de federalistiska strömningarna sålunda gjort sig kraftfullt gällande, så ger Moskwa-riktningen, som samlar sig kring Monatte och Rosmer, dock icke spelet helt förlorat. De skola fortsätta med alla medel och med begagnande av allt inflytande från tidigare dagar, då de ännu voro federalistiska, att verka för den röda fackföreningsinternationalen. Det kommer säkerligen att leda till slitningar inom den nya C. G. T. och Le Peuple har icke så orätt, när det säger att de som i dag ligga i varandras armar inom ett halvår skola ligga i håret på varann. Den vind sår, skördar storm.

Den bolsjevistiska riktningen förfogar över »La Vie Ouvriere. Men denna tidning förlorar mer och mer inflytande och man begår icke fel, om man förutsäger att den under närmaste tid kommer att bli ännu betydelselösare. Hittills var nämligen den det organ, på vilket C. R. S. huvudsakligen stödde sig. Men då den för ensidigt visade de bolsjevistiska tendenserna, uppsade C. R. S. La Vie Ouvriere vänskapen och grundade ett nytt organ Le Syndicalist Revolutionnaire, i vilket den oförfalskade syndikalismen skall komma till uttryck utan kommunistiskt mischmasch. Av denna tidning blir La Vie Ouvriere mer och mer undanträngd.

*

Den utomordentliga kongressen antog en resolution, i vilken uttalas följande:

Den utomordentliga kongressen har med alla medel till försoning, bland annat genom att avstå från anslutning till C. R. S., ådagalagt sin ovederläggliga önskan att få enighet till stånd i det fackliga. Konfederalbyrån har däremot genom sin obevekliga ståndpunkt slutit dörren till alla förhandlingar.

Kongressen slår fast efter en ingående prövning följande handlingar av konfederalbyrån sedan kongressen i Lille.

1. Den i Lille med 1,572 röster mot 1,352 antagna resolutionen gillar ingalunda uteslutning av de ortsföreningar vilka företräda en annan tendens. Det oaktat har landsutskottet av september företagit uteslutningar och uteslutningen kallas lyckad. Detta var en kränkning av resolutionen.

2. Även avtonomin, som är erkänd genom C. G. T:s statuter, blev våldförd. — Punkt 3 behandlar frågan angående järnvägsmannaförbundet. Kontrollkommissionen och besvärskommissionen förebrås brist på opartiskhet.

4. Den kontrollkommission, som beslöts på kongressen i Lille för att granska förvaltningen av Le Peuple, har icke sammanträtt.

5. Enligt kongressbeslutet i Lille skulle ett kvinnligt sekretariat upprättas, men ingenting därför har blivit gjort.

Alla dessa handlingssätt av kontrollkommissionen och konfederalbyrån är en svår förgripelse mot de konfederala statuterna, efter vilka dessa båda kommissioner ha att rätta sig.

Konfederationsledarnas splittringsförsök till trots hoppas enighetskongressen att facklig enighet kan uppnås inom C. G. T., men det fordrar att det enda tillfälle som återstår arbetarna blir utnyttjat. Och det är en utomordentlig kongress för hela konfederationen som bör ega rum under första kvartalet 1922. I denna kongress böra endast de organisationer delta, vilka voro konfedererade vid den tid då kongressen i Lille avhölls.

Om till den 31 januari landsutskottet icke beslutat denna kongress hållande, erhåller organisationskommissionen som tillsatts av denna enighetskongress och som eger dess förtroende, mandat att inkalla C. G. T:s kongress för att uttala sig för konfederalbyråns och kontrollkommissionens avsättning och deras ersättande med nya.

Men då sedan kongressen i Lille uteslutning redan flera gånger uttalats och kontrollkommissionen dessutom antagit en resolution, enligt vilken alla organisationer, vilka deltogo i denna kongress, skulle betraktas som stående utom C. G. T.; då ytterligare det sista svaret var absolut avvisande, så beslutar kongressen förhandsvis från 1 jan. 1922 förnyandet av medlemskorten*) samt inställande av märkenas påsättande hos alla de federationer, departementalunioner samt C. G. T. vilka godkänna den av kontrollkommissionen och konfederalbyrån begagnade uteslutnings-

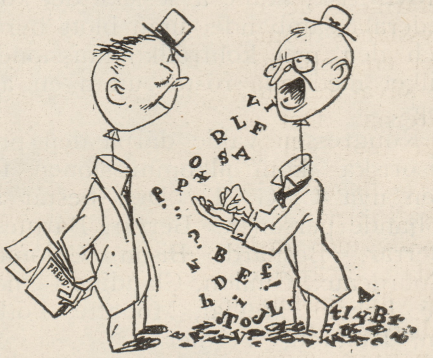

Två politiker.

---

*) **De franska syndikalistiska fackföreningarna ha inga medlemsböcker giltiga för flera år utan ett medlemskort, som vid varje årsskifte måste förnyas mot erläggande av en avgift en gång för alla.**

och splittringspolitiken. Följaktligen beslutas att åvägabringa en provisorisk förbindelse mellan alla syndikat, vilka äro vid kongressen representerade. Denna gemensamma förbindelse skall vara kommissionen för kongressens anordnande som lämnas i uppdrag att utlämna medlemskort och märken till 1 jan. 1922, att fördela dem och att hålla arbetarna i rapport med händelserna, tills läget är slutgiltigt uppklarat. — Kongressen avslutar sina förhandlingar under den enhälliga försäkran om alla syndikatens fackliga enighet trots konfederationens splittrare och förklarar sig oryggligt stå på Amiensbeslutet, som utgör den fundamentala grunden för den franska syndikalismen. — Lämnande proletariatet underrättelse om de avgöranden som måste göras, överflyttar kongressen på konfederationens ledare fulla ansvaret för deras beteende. Alla syndikat, alla medkämpar som äro närvarande vid denna kongress, oavsett vilken riktning de tillhöra, skola utveckla den nödvändiga agitationen för den fackliga enigheten». — Denna resolution tillfredsställde icke alla delegerade och föreslogs en mindre ändring sålunda att orden förhandsvis, provisorisk, skulle avse icke det konfederala sambandet utan blott byrån och den nya kontrollkommissionen, vilket med alla röster utom en antogs.

Kongressen valde därpå den provisoriska kontrollkommissionen för den nya C. G. T. Den består av följande personer: Berrar, Bartness, Berrar, Besnard, Bison, Colomer, Gourdeaux, Guillon, Claudine Lemoine, Lecoin, Meillat, Monatte, Pothion, Kuinton, Verdier.

I denna kontrollkommission är den federalistiska delen starkt representerad; de kommunistiska elementen äro i absolut minoritet. Den nya konfederalbyråns sekretariat består av Cadeau, Labrusse och Totti. Även de äro ivriga förespråkare för federalismen, mot varje centralism, alltså även mot deltagande i en centralistisk international, såsom den röda fackföreningsinternationalen i Moskwa. Den nya C. G. T. började sitt tillträde med utfärdande av ett manifest till arbetarklassen, av vilket man bäst kan inhämta den nya korporationens karaktär. Det lyder:

»Arbetare! — Man har sagt er att enighetskongressen är en splittringskongress. Det är falskt! Enighetskongressen har icke brutit med arbetarmassorna Den har blott brutit med den gamla C. G. T:s ledare, vilka inta en oförsonlig ställning. — Man har sagt er att enighetskongressen är en kongress av C. R. S. Det är falskt! Alla riktningar voro representerade. Det förhandlades med alla konfedererade och regelrätta organisationer samt med alla revolutionära syndikat; och beslöt man att dra sig tillbaka från C. R. S. Detta är skett i denna stund. — Man har sagt er att enighetskongressen är en kommunistisk kongress. Det är falskt! På kongressen ha syndikalister, fria * och kommunister respekterat syndikalismens avtonomi och som bekräftats genom förlikning i syndikaten.»

*

Efter denna utomordentliga kongress sammanträdde de ombud, vilka voro för bibehållande av C. R. S. Närvarande delegerade representerade 1,000 ortsföreningar. På denna konferens ville kommunisterna göra ett sista försök att göra sig gällande. Det misslyckades dem dock helt och hållet.

Sedan Rosmer, vilken nyss hade kommit tillbaka från Moskva, varest han givit sig helt åt kommunisterna

---

*** Franska ordet för frie, libertaires, betyder här så mycket som antistatsmän, anarkister.**

och III. Internationalen, bragt till uttryck sin önskan om anslutning till röda fackföreningsinternationalen, begärdes ordet av kamrat Galan, som är bekant även av tyska kamrater från rikskonferensen. Monatte reste sig och protesterade däremot. Han uppfordrade kongressen att neka Galan ordet, då denne hade ställt den ryska revolutionen, d. v. s. kommunistiska partiet i ett dåligt ljus i en artikel. Men de närvarande inlade sin protest mot Monattes fordran; och han lämnade med Rosmer salen. Kommunisterna i den franska fackföreningsrörelsen måste följaktligen slagna rymma fältet.

Veber, en av de mest förtroendeingivande och renaste kamraterna, anarkist, tog till ordet och tecknade i stora drag C. R. S:s framtida ställning. »Det är omöjligt», sade han, »att sammanblanda fackföreningarna och partiet. Det senare är politiskt, de förra ekonomiska. Fackföreningarna ha icke nödigt partierna för att genomföra revolutionen, ty det revolutionära verket kan endast genomföras medelst klasskampen; och därtill kunna arbetarna i syndikaten själva bestämma medlen. Om att vara kommunist betyder samhörighetsanda och känsla, om det betyder att gemensamt bära de undertryckta klassernas lidanden och fröjder, då kunna vi blott i denna mening akceptera kommunismen.»

Den nya sekreteraren för nybildade C. G. T. tog till orda och förklarade att han inträdde oryggligt för fackföreningarnas fullständiga avtonomi. »De politiska partierna äro för oss icke blott till ingen nytta utan även direkt skadliga, isynnerhet om de vilja tvinga sina lagar på arbetarvärlden. Låt oss icke bedraga oss. Icke blott Moskvas så kallade »röda» fackföreningsinternational står under inflytande av III. Internationalen utan dess ledare äro även själva medlemmar av kommunistiska partiet. Kan man då vänta annat av dem än politisk diktatur över proletariatet? Nej, vi vilja icke foga oss i politikussarnas diktatur. Blott den federalistiska syndikalismen kan befria arbetarklassen nationellt och internationellt. Detta är riktlinjerna och på samma gång mitt program för ledningen av den nya C. G. T.

Därefter valdes ett nytt sekretariat för C. R. S. och federalisterna Veber och Labouy, båda varma förespråkare för en ren syndikalistisk riktning och International, blevo ämbetet betrodda.

*

Sålunda har striden i den franska fackföreningsrörelsen, som sedan flera år lamlagt den franska arbetarrörelsen i dess aktionskraft, nått sitt slut. Utgången var bättre och för oss syndikalister överallt i synnerhet mer glädjande än vi någonsin hade tänkt. Icke kommunisterna, varken Amsterdam- eller Moskvariktningen ha hemburit segern utan den riktning som även vi städse företrätt, nämligen den revolutionära syndikalismen, som stöder sig varken på en kapitalistisk eller på en så kallad proletarisk regering utan uppfostra arbetarna på den direkta vägen till övertagande av produktionen samt till förvaltningen av konsumtionen.

De olika riktningarna inom den tyska fackliga arbetarrörelsen — och icke minst »de kommunistiska fackföreningsmännen» vilka alla fikade efter de revolutionära syndikalisternas gunst och i sina publikationer gång på gång lögnaktigt försäkrade att kommunismen gjorde framsteg i den franska fackföreningsrörelsen och skulle snart erövra hela Frankrikes arbetarrörelse, den politiska och ekonomiska, äro nu slagna på truten. Åter och åter ha de hållit framför oss tyska syndikalister de franska syndikalisternas spegel; åter och åter borde vi lära av dem huru verkliga syndikalister förhålla sig. Nu skola de nödgas tiga, ty icke vi utan tvärtom våra franska kamrater ha funnit den väg som vi redan tidigare ha beträtt. Vi hälsa detta icke som en seger för vår riktning utan som en seger för arbetarklassen som med ett stort drag gjort sig fri från alla politikussar och funnit vägen till egen frigörelse.

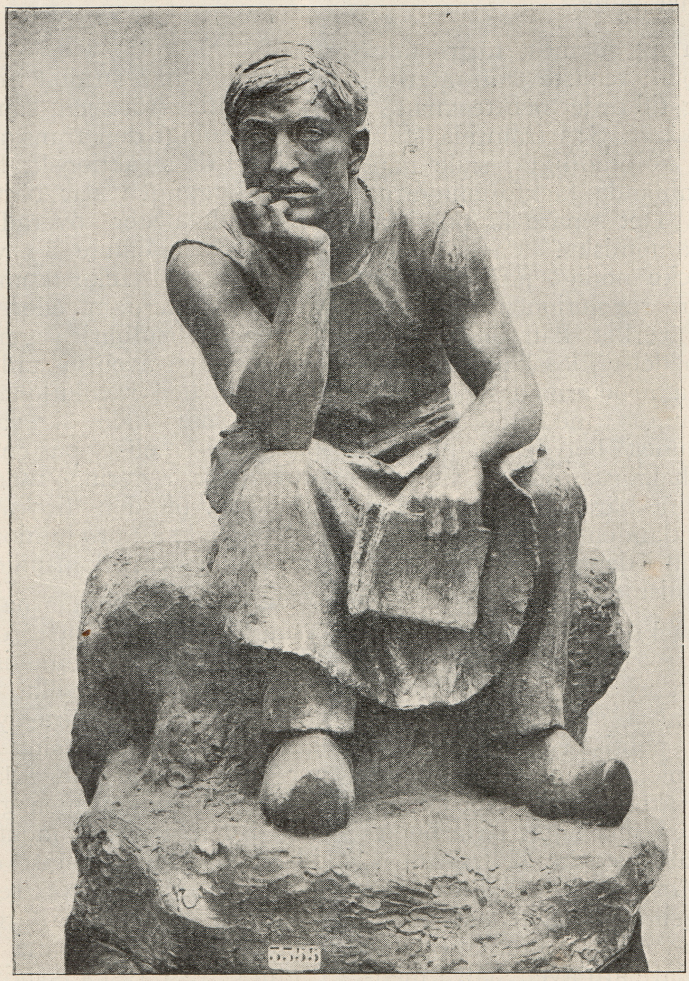

Röda Fanor

kan rekvireras från expeditionen
Ölandsgatan 48, Stockholm.

Postprenumeration:

Helt år 7,50. Tre kvartal 6,—.
Halvt år 4,25. Kvartal 2,25.

Kommissionärer antagas!